

**Instrument-
ontwikkeling
Criminaliteits Effect
Rapportage**

**Stand van zaken bij
afrondding fase 2**

Bijlage

**Amsterdam, 4 april 1995
Samenwerkingsverband
Van Dijk, Van Soomen en Partners
en Bureau Van der Bijl
Redactie: Rob van der Bijl**

Algemene inleiding

PREDORE (Precedent Documentatie en Registratie) is een 'retrieval-only' hulp- en adviessysteem. De opdracht voor de instrumentontwikkeling CER houdt tevens in dat wordt onderzocht of en hoe het systeem PREDORE behulpzaam kan zijn aan het instrument CER. Daartoe is de beslissing genomen om uit de cases (Zaanstad en Dordrecht) een tweetal bouwprojecten te lichten die als Precedent 41 en 42 in het systeem worden ingevoerd. De stand van zaken in dit werkproces komt in het volgende hoofdstuk ter sprake. Op deze plaats wordt eerst een uitleg gegeven over het systeem. Het ligt verankerd in de jonge discipline der 'case-based reasoning'. Elke case heeft de vorm van een precedent. De gebruiker kan zo'n precedent raadplegen. Hij of zij krijgt afbeeldingen voorzien van aantekeningen voorgeschoteld. Zowel afbeelding als tekst vertellen de gebruiker over de veiligheidsproblematiek van een reële situatie binnen de gebouwde omgeving. Het systeem dient uiteenlopende manieren van gebruik. Het is bedoeld voor de politiefunctionaris/toetser, maar ook de ambtenaar/bestuurder en de architect/ontwerper kunnen hun voordeel met het systeem doen.

Binnen het CER-werkproces/tweede fase zijn een tweetal precedents geselecteerd, namelijk ouderenhuisvesting 'Wielborg' (Dordrecht) en openbare ruimte 'Gedempte Gracht' (Zaanstad). In deze bijlage zijn deze twee precedents nader gedocumenteerd. Ook wordt daarin aandacht besteed aan de overwegingen die hebben geleid tot de keuze van deze precedents.

Documentatie Precedenten

- *Ouderenhuisvesting 'Wielborg' Dordrecht-Wielwijk, no.41 - type: Woningen, Hoogbouw, Combinatie;*
- *Openbare Ruimte 'Gedempte Gracht' Zaanstad-Centrum no.42 - type: Openbare Ruimte, Plein/Straat, Stelsel.*

Selectie Dordrecht (Wielborg)

De CER-case studie Dordrecht-Wielwijk biedt in principe de mogelijkheid om verscheidene precedenten te selecteren. Na bepaling van het studiegebied, dat wil zeggen na toespitsing op Admiraalsplein e.o., is een groslijst van kandidaat-precedenten samengesteld:

- Noordstrip;
- Wielborg;
- Rijnlandflat;
- Koophoek;
- Openbare Ruimte Wielborg;
- Openbare Ruimte Admiraalsplein.

Gelet op het benodigde materiaal is een pragmatische keuze gemaakt voor Wielborg. De woningbouwprojecten met betrekking tot Noordstrip, Rijnlandflat, en met name Koophoek blijken nog te ongewis. Hetzelfde geldt in extreme mate voor de openbare ruimte rondom de kern van het Admiraalsplein. Uiteindelijk is de openbare ruimte in de directe omgeving van Wielborg (waarvoor in de tweede helft van 1994 reeds een planologische procedure liep) geïntegreerd in het precedent 'Wielborg'. Op termijn is het niettemin mogelijk ook de andere projecten in de vorm van een precedent te documenteren. Hetgeen overigens ook geldt voor enkele andere projecten buiten het directe invloedsgebied van Admiraalsplein. Daarnaast kunnen precedenten gedocumenteerd worden die tijdens het CER-onderzoek hebben gediend als niet-Dordrechtse referentie voor een van de situaties in het onderzochte onderzoeksgebied binnen Wielborg. Het gaat vooralsnog om Amsterdam-Slotervaart (August Allebeplein), Den Haag-Bouwlust (winkelcentrum De Stede), Rotterdam-Pendrecht (Plein 1953 e.o.), Utrecht-Kanaleneiland (Churchilllaan) en Tiburg-Het Zand (Westermarkt).

Selectie Zaanstad (Gedempte Gracht)

De CER-case studie Zaanstad-Centrum biedt in principe de mogelijkheid om verscheidene precedenten, nagenoeg alle met betrekking tot openbare ruimte, te selecteren. Na bepaling van het studiegebied is een groslijst van kandidaat-precedenten samengesteld (in alfabetische volgorde):

- Ankersmidplein e.o.;
- Bestemmingsplan Zaancentrum;
- Centraal Station e.o.;
- Cultureel Centrum;
- Gedempte Gracht e.o.;
- Winkelcomplex De Rozenhof.

Het Bestemmingsplan Zaancentrum is te omvattend gebleken, en daarom niet geselecteerd. In feite omvat het vele (potentiële) precedents. Een aantal projecten is qua planvorming nog niet ver genoeg ontwikkeld. Ze zijn pas op termijn geschikt om als precedent te documenteren (Ankersmidplein e.o.; Centraal Station e.o.; Cultureel Centrum). De resterende twee projecten, Gedempte Gracht e.o., alsmede De Rozenhof, zijn in principe beide geschikt. Vooral nog is de eerste kandidaat geselecteerd. Dit project functioneert al enkele jaren, terwijl de tweede pas recent is opgeleverd.

Op termijn zijn echter een groot aantal precedents uit de Zaanse situatie los te weken. Cultureel Centrum en De Rozenhof zijn zeer voor de hand liggende kandidaten. Hetzelfde geldt voor Ankersmidplein. Daarnaast kunnen precedents gedocumenteerd worden die tijdens het CER-onderzoek hebben gediend als niet-Zaanse referentie voor een van de situaties in het onderzochte centrumgebied van Zaanstad. Het gaat onder meer om de passerelle Zoetermeer Station-Centrum, de stationsomgeving van Heerlen, en een parkeergarage met woningbouw te Zeist.

Argumentatietheorie

De argumentatietheorie van S.Toulmin (1958/1986) biedt mogelijkheden om het redeneren c.q. de kennis over het domein sociale veiligheid en gebouwde omgeving, die met precedent 'Wielborg' is verbonden te beschrijven. Het model representeert in de eerste plaats de relatie tussen een bepaald gegeven (G) en een conclusie (C). Dus: gegeven dit feit, deze constatering of die uitspraak kunnen we dit of dat concluderen. Maar tevens biedt het model een faciliteit om de stap van 'gegeven' naar 'conclusie' te rechtvaardigen. Deze rechtvaardiging (R) heeft een algemeen, regelachtig karakter. Een feit (G) en een ander, daaruit volgend feit (C) representeren een schakeling c.q. redenering die wordt gemotiveerd door een regel (R) met algemene strekking. Overigens kan die regel weer zijn gerechtvaardigd door een andere (hogere) regel, of ondersteunende theorie (O). Deze laatste faciliteit heeft dus betrekking op een meer omvattend stelsel van regels, feiten of waarden, dat bijvoorbeeld kan zijn vastgelegd in een ander, met 'Wielborg' of 'Gedempte Gracht' vergelijkbaar precedent. Het model van Toulmin biedt tenslotte ook de mogelijkheid om de getrokken conclusie af te zwakken of aan voorwaarden te verbinden: een modus (M), dus een nuancering, kan de conclusie afzwakken door bijvoorbeeld een waarschijnlijkheid ('het is heel zeker dat ...'), of een schaal ('het is tot op zekere hoogte waar dat ...') aan een conclusie te verbinden. Het zogenaamde voorbehoud (V) werkt ten aanzien van een conclusie nog ingrijpender; deze faciliteit van het model weerlegt de redenering: 'de conclusie is niet juist indien ...').

In het onderstaande volgen drie voorbeelden:

- een simpel voorbeeld voor een eerste begrip van de werking van de theorie;
- voorbeeld aan de hand van precedent 41 (alle kopjes die met '2' beginnen);
- voorbeeld aan de hand van precedent 42 (alle kopjes die met '3' beginnen).

1 Argumentatie niet-domeingebonden voorbeeld (struisvogel)

AT0 (struisvogel)

(G) - gegeven

Vogel,

(C) - conclusie

dier met vliegvermogen.

(R) - rechtvaardiging

Vogels zijn dieren met de capaciteit om te kunnen vliegen.

(O) - ondersteuning

Vogels blijken vleugels te hebben. Hun bottenstelsel is relatief licht (holle beenderen) en hun lichaam heeft een vorm waardoor de luchtweerstand laag is en er aan onderzijde van de vleugels (als ze zijn uitgeslagen en bewegen) 'lift' ontstaat.

Deze ondersteuning wordt bevestigd door aërodynamische theorieën.

Vogels kunnen doorgaans heel goed vliegen. Dit vermogen heeft de mens geïnspireerd tot het bouwen van vliegtuigen. Vogels en vliegtuigen gehoorzamen aan dezelfde aërodynamische wetten.

(M) - modus

Soms vliegen vogels minder goed, bijvoorbeeld bij extreme weersomstandigheden, of als ze ziek zijn.

(V) - voorbehoud

Als het bijvoorbeeld om een struisvogel gaat, mag de conclusie niet getrokken worden. Struisvogels zijn vogels die niet kunnen vliegen.

Toelichting:

De vogel die we nu gevangen hebben blijkt een kip. In principe kan deze vogel vliegen (C), maar zijn vleugels zijn nogal kort geknipt. Vooralsnog kan het beest dus niet vliegen (V), maar als de vleugels verder gegroeid zijn dan kan de kip toch al een beetje van de grond komen (M).

Mochten we het dier willen braden, dan is opname in onze levende vogel-precedenten volière-bibliotheek helaas uitgesloten.

Domeingebonden voorbeeld:

AT1 (delict)

(G) - gegeven

Sociale controle,

(C) - conclusie

geen geweldsdelict.

(R) - rechtvaardiging

Een persoon is geneigd af te zien van het plegen van een geweldsdelict als hij wordt gezien en gecontroleerd.

(O) - ondersteuning

Uit (praktijk)onderzoek blijkt dat de aanwezigheid van publiek een preventieve werking kan hebben.

Sociale controle is het cement van de maatschappij; het reguleert/socialiseert in hoge mate het gedrag van individuen.

Sociale controle is een vorm van informele controle. Hier tegenover staat formele controle, hetgeen betrekking heeft op toezicht dat wordt uitgeoefend door een daartoe bevoegde functionaris (politieman, buurtbeheerder, etc.).

(M) - modus

De preventieve werking van sociale controle valt nooit volledig te garanderen. Preventie werkt doorgaans slechts in een bepaalde mate.

(V) - voorbehoud

Sommige delictsvormen vereisen bijna de aanwezigheid van veel publiek; bijvoorbeeld zakkenrollerij vereist drukke plekken.

Toelichting:

Het thema sociale controle is een rode draad binnen het kennisdomein sociale veiligheid. Binnen de context van PREDORE's precedenten wordt dit thema nader uitgewerkt.

2 argumentatie precedent 41: 'Wielborg'

Hieronder volgt een beschrijving van het precedent met behulp van een reeks argument-eenheden. Binnen het systeem PREDORE zijn deze eenheden schaalniveau-afhankelijk opvraagbaar. Men krijgt dus niet alle tekst tegelijk op het scherm, maar naargelang behoefte om 'dieper' te gaan op dat moment.

2.1. niveau 1 (context)

AT101 (sociale omgeving)

(G) - gegeven

Sociale samenstelling,

(C) - conclusie

niveau criminaliteit.

(R) - rechtvaardiging

Over het algemeen bestaat er een correspondentie/overeenstemming tussen de sociale samenstelling en het criminaliteitsniveau.

(O) - ondersteuning

Diverse criminologische theorieën ondersteunen de rechtvaardigende regel. De theorie van de 'Chicago School' vormt hiervan een klassiek voorbeeld; sociale samenstelling, stadsstructuur en criminaliteit worden in deze theorie met elkaar in verband gebracht.

(M) - modus

Niet altijd is er een volledige analogie tussen de gegeven sociale samenstelling van de omgeving enerzijds en de daadwerkelijke criminaliteit (of het gevoel van (on)veiligheid) anderzijds; tussen beide bestaan zeker geen mechanische, causale relaties.

(V) - voorbehoud

In sommige gevallen gaat de regel absoluut niet op. Bijvoorbeeld: als er sprake is van een gemeenschap met een lage maatschappelijke status, echter met hechte onderlinge verbanden en een sterke sociale controle. In dat geval hoeft men niet per se een relatief hoge criminaliteit te veronderstellen.

Toelichting:

Voor Wielborg gaat de conclusie zeker op. De context van het project, dat is Wielwijk, heeft een voor Dordrecht relatief hoger criminaliteitsniveau, zowel in objectieve als subjectieve zin. Er bestaat een analogie tussen het criminaliteitsniveau van Wielwijk het risiconiveau van Wielborg (C).

Extra preventieve maatregelen kunnen het risico verkleinen (M).

AT102 (omgevingselementen)

(G) - gegeven

Bijzondere elementen langs/naar route locatie,
-horeca,
-jeugdhonk,
-school,
-verloederde woningbouw,
-...

(C) - conclusie

afnemende sociale veiligheid.

(R) - rechtvaardiging

Potentiële daders (afkomstig uit de omgevingselementen) moeten hun doel niet zonder al te veel moeite kunnen bereiken, en verlaten.

(O) - ondersteuning

Theorie over de logistiek van criminaliteit. Bovendien is uit interviews met (voormalige) inbrekers en autokrakers gebleken dat bij hun werk het inschatten van een vluchtweg een belangrijke factor vormt.

(M) - modus

Wielborg als attractiepunt ligt wel op een directe, maar niettemin 'onhandige' route naar de locatie. Er zijn soms ook concurrerende (dat wil zeggen, wel 'handige') routes naar andere lokaties.

(V) - voorbehoud

De verbindingen tussen attractiepunt en locatie zijn als gevolg van externe factoren (werkzaamheden, overheidsbeleid e.d.) onbruikbaar.

Toelichting:

Deze argumenteentheid geldt voor nagenoeg elke vorm van criminaliteit met een ruimtelijke dimensie. Het is ook zeker relevant voor Wielborg. Inbraak is in dit verband een voor de hand liggend voorbeeld. Bijzondere elementen: woonwijk met buitengewoon lage sociale status aan de noordzijde van Wielwijk, concentratiepunten drugshandel; horeca/jeugd-buurtvoorzieningen. De modus (M) blijft echter onverminderd geleden.

2.2. niveau 2 (object/project)

AT201 (functionele geleiding)

(G) - gegeven

Compartimentering functionele eenheden/zones,
-woningen (wonen),
-bergingen (opbergen),
-garage(s) (parkeren),
-voorzieningen (werken),

-...

(C) - conclusie

optimale conditie sociale veiligheid.

(R) - rechtvaardiging

Afzonderlijke compartimenten zijn beter beheer- en controleerbaar.

(O) - ondersteuning

Onderzoek (b.v. Priemus, 1992) bevestigt dat schaalverkleining van een woningbouwcomplex criminaliteitspreventie kan ondersteunen. Een kleinschalige opzet (zonering/geleding) prevaleert in dit opzicht boven een grootschalige functionele zonering.

(M) - modus

Een perfecte compartimentering blijkt in de praktijk bijna nooit te realiseren. Bovendien kan een ver doorgevoerde compartimentering strijdig zijn met elementaire functionele vereisten.

(V) - voorbehoud

Sociale factoren kunnen er toe leiden dat uiteindelijk toch criminaliteit de kop op steekt, of dat bewoners/gebruikers zich, al dan niet terecht, onveilig voelen.

Toelichting:

Wielborg kent geen zelfstandige garage of bergingencomplex. Als hoogbouwtype, met een redelijk goed gezonde/gecompartimenteerde entreepartij, scoort het project redelijk goed (C). Dat geldt ook voor de verdiepingsgewijs geclusterde woningen: ook het woningprogramma is gecompartmenteerd. Dat zegt echter nog niets over hoe de bejaarde (!) inwoners zich daadwerkelijk voelen (V).

AT202a (type bouwblok)

(G) - gegeven

solitair blok,

(C) - conclusie

maximaal mogelijke beveiliging.

(R) - rechtvaardiging

Solitaire blokken zijn goed af te schermen.

(O) - ondersteuning

Case-studies naar blokvorm en criminaliteit bevestigen de beveiligende werking van de solitaire hoogbouwvorm. Zo wordt in hoogbouw relatief minder vaak inge-

broken dan bijvoorbeeld in laagbouw.

(M) - modus

Absolute veiligheid valt via (uitsluitend) de blokvorm nooit af te dingen.

(V) - voorbehoud

Het effect van de blokvorm kan geheel te niet worden gedaan als er doorgangen (b.v. via slecht beveiligde entrees), dat wil zeggen 'leken' in het blok aanwezig zijn.

Toelichting:

Deze AT is eigenlijk niet van toepassing op Wielborg; zie verder AT202b.

AT202b (type bouwblok)

(G) - gegeven

solitair blok; gecombineerd met andere blokken,

(C) - conclusie

beveiliging niet afdoende verzekerd.

(R) - rechtvaardiging

Hoogbouw waar andere blokken dicht tegen aan zijn gebouwd, vallen minder goed af te schermen.

(O) - ondersteuning

Met name toegangsbeheer (onoverzichtelijkheid) en inbraakpreventie (overklimbaarheid) worden bemoeilijkt door de gecombineerde bouwvorm.

(M) - modus

Absolute veiligheid valt via (uitsluitend) de blokvorm nooit af te dingen.

(V) - voorbehoud

Het effect van de blokvorm kan geheel te niet worden gedaan als er doorgangen (b.v. via entrees zonder afsluitbare deuren), dat wil zeggen 'leken' in het blok aanwezig zijn.

Toelichting:

Strikt gezien is Wielborg een solitair hoogbouwblok; in fysieke zin staat het los van de aangrenzende bebouwing. In functionele zin echter niet. De conclusie (C) gaat dus zeker op. Met name doelmatige beheer van de entree en inbraakpreventie op begane grondniveau staan onder druk.

A205 (territoriale status)

(G) - gegeven

Eenduidige status,
-privé
-semi-privé
-openbaar

(C) - conclusie

optimale conditie sociale veiligheid.

(R) - rechtvaardiging

Als de status van een gebied eenduidig/duidelijk is dan is ook de verantwoordelijkheid voor dat gebied (d.i. conditie voor veiligheid) duidelijk.

(O) - ondersteuning

De rechtvaardiging is in overeenstemming met juridische theorieën over privaat en publiek territorium. De status van semi-privé (of semi-openbaar) is in juridische zin meestal te herleiden tot privaat of publiek.

De juridische theorieën hebben betrekking op de formele afdwinging van eigendom, beheer en verantwoordelijkheid. Praktisch geïnspireerde theorie (b.v. ten dienste van 'facility management') legt de nadruk bij functionele overwegingen (waaronder sociale veiligheid) bij het realiseren van een duidelijke status en een daarmee verbonden organisatie waarbinnen verantwoordelijkheid en beheer is vastgelegd en wordt afgedwongen.

(M) - modus

Status is slechts een factor; soms domineren andere aspecten en kan de sociale veiligheid alsnog onder druk komen te staan.

(V) - voorbehoud

Als de grenzen tussen de zones met verschillende status niet duidelijk is vormgegeven (en/of als zodanig wordt onderhouden) wordt het veiligheidseffect van een eenduidige status te niet gedaan.

Toelichting:

Deze argument-eenheid is voornamelijk relevant voor de collectieve entree van de Wielborg. De semi-privé status van de galerijen op de verdiepingen is evident. In de praktijk zal dat minder zijn voor de semi-openbare status (of functie) van de hal op de begane grond. De conclusie gaat dus maar ten dele op voor Wielborg. Formeel toezicht kan positief werken (M/V).

2.3. niveau 3 (project-onderdeel)

AT301 (relaties)

(G) - gegeven

Optimale zichtbaarheid,

(C) - conclusie

optimale condities sociale veiligheid.

(R) - rechtvaardiging

a) Criminelen willen niet graag gezien worden;

b) Gezien worden vergroot het gevoel van veiligheid bij gebruikers, bewoners, etc..

(O) - ondersteuning

De theorie van het panopticum vormt historisch gezien een theoretische basis voor beide elementen van de rechtvaardiging.

Diverse theorieën van psychologische origine werken aspecten verder uit. In het algemeen betreft het varianten op theorieën over de psychologie van de ruimtelijke beleving.

(M) - modus

De preventieve werking van zicht (controle) is soms betrekkelijk.

(V) - voorbehoud

Als het zicht c.q. de constatering zonder vervolg, dat wil zeggen zonder actie blijft dan is de veiligheid slechts suggestie.

Soms wordt uitsluitend de suggestie van zicht gewekt (camera's gekoppeld aan onbekeken monitoren, cabines zonder personeel e.d.).

Toelichting:

Wielborg scoort niet slecht (C). Het informele toezicht (sociale controle) van de oudere bewoners zal naar verwachting groot zijn. Dat geldt ook voor het meer formele toezicht (beheer van gebouw en voorzieningen).

AT302 (relaties)

(G) - gegeven

Fysieke relatie (tussen functionele en/of ruimtelijke eenheden/onderdelen),

(C) - conclusie

sociale veiligheid verminderd.

(R) - rechtvaardiging

Een toenemend aantal fysieke relaties vermindert de overzichtelijkheid, alsmede controleerbaarheid (en daarmee beheerbaarheid) van een ruimtelijk complex, maar vermeerdert het aantal mogelijke vluchtwegen voor de (potentiële) dader.

(O) - ondersteuning

Het aspect van vluchtwegen wordt gedragen door uiteenlopend onderzoek naar het gedrag van inbrekers. De logistiek en psychologie van verschillende categorieën criminelen is wat dit betreft in kaart gebracht. Voor nagenoeg elke vorm van ruimte-gerelateerde criminaliteit speelt de aanwezigheid van vluchtwegen een prominente rol. Het aspect van overzichtelijkheid valt goed af te lezen aan zowel klassieke als hedendaagse gevangenisontwerpen.

(M) - modus

Niet alle fysieke relatie zijn even belangrijk; ze dragen niet alle in dezelfde mate bij het realiseren van gunstige condities voor sociale veiligheid.

(V) - voorbehoud

Het kan voorkomen dat de relatie niet relevant blijkt voor het veiligheidsaspect dat in het geding is.

Toelichting:

Conclusie gaat ook op voor Wielborg (C). Een verzachtende omstandigheid vormt echter het gegeven dat veel van de genoemde relaties lopen via of langs de centrale hal op de begane grond. En die hal valt in principe goed te controleren.

AT303 (materiaalgebruik)

(G) - gegeven

Toepassing van bestendige materialen,

(C) - conclusie

mogelijkheden voor gevoel van veiligheid maximaal.

(R) - rechtvaardiging

Als de ruimtelijke omgeving er verzorgd uitziet kunnen gebruikers van die omgeving zich op hun gemak voelen.

(O) - ondersteuning

De sociale veiligheid is ermee gediend als voorwaarden (met name bestendigheid van de toegepaste materialen) worden geschapen, waardoor het gebouw en de omgeving er verzorgd blijven uitzien. De veiligheid komt in gevaar als de staat van een bouwwerk verslechtert; het gehele complex kan zo in een negatieve spiraal terecht komen. Dit mechanisme is sa-

mengevat in de theorie van de neergaande spiraal (Priemus, 1991).

(M) - modus

Bestendigheid is slechts een aspect. De werking ervan is niet altijd volledig.

(V) - voorbehoud

De bestendige materialen zijn toegepast in irrelevante onderdelen van het gebouw of de omgeving (vanuit het oogpunt van sociale veiligheid).

Soms lokt (al te) bestendig materiaalgebruik juist vandalisme uit.

Toelichting:

Onbestendige materialen kunnen het verval bespoedigen.

Overigens kunnen juist heel kwetsbare materialen een met vandaalbestendig materiaal vergelijkbaar effect sorteren. Bijvoorbeeld: glas-in-lood in een gemeenschappelijk portiek, of in de gemeenschappelijke ruimte van een school.

Toelichting:

Deze argumentatie geldt zeker Wielborg (C). Nader onderzoek op dit punt is echter noodzakelijk.

AT304 (verlichting)

(G) - gegeven

Plekverlichting,

bij:

-(gemeenschappelijke) entree,

-binnenterrein (hof),

-plek in de openbare ruimte,

-...

(C) - conclusie

optimale conditie sociale veiligheid.

(R) - rechtvaardiging

a) Criminelen willen niet graag gezien worden;

b) Gezien worden vergroot het gevoel van veiligheid (bij gebruikers, bewoners, etc.).

(O) - ondersteuning

De theorie van het panopticum vormt historisch gezien een theoretische basis voor beide elementen van de rechtvaardiging.

Diverse theorieën van psychologische origine werken aspecten verder uit. In het algemeen betreft het varianten op theorieën over de psychologie van de ruimtelijke beleving.

Voor wat betreft de verlichting worden deze theorieën in technische zin verder uitgewerkt. Hierbij gaat om zowel lichtkwantiteit, als -kwaliteit.

(M) - modus

De preventieve werking van zicht/controle door goede verlichting is betrekkelijk. Een verkeerde kwaliteit van het licht (kleur, felheid e.d.) kan het positieve (gevoels)effect weer (gedeeltelijk) ongedaan maken.

(V) - voorbehoud

Als het zicht c.q. de constatering zonder vervolg, dat wil zeggen zonder actie blijft dan is de veiligheid slechts suggestie.

De effecten van licht zijn vooral psychologisch; als een ruimte goed verlicht is, wil dit nog niet zeggen dat er ook iemand aanwezig is om te kijken c.q. te controleren.

Toelichting:

Dit geldt zeker Wielborg (C). Nader onderzoek op dit punt is noodzakelijk.

AT305 (organisatie)

(G) - gegeven

Aanvullende organisatorische maatregelen,

-conciërge,

-buurtbeheerder,

-vrijgestelde bewoner,

-veiligheidswinkel,

-...

(C) - conclusie

versterking condities sociale veiligheid.

(R) - rechtvaardiging

Direct, personeel toezicht garandeert (in grote mate) een adequaat beheer c.q. gunstige condities voor sociale veiligheid (zie ook AT301).

(O) - ondersteuning

De praktijk waarin aanvullende organisatorische maatregelen zijn uitgevoerd, ondersteunt de veronderstelling dat dergelijke maatregelen de sociale veiligheid daadwerkelijk helpen bevorderen.

Een voorbeeld in dit verband vormt de praktijk rondom het veiligheidsplan voor de Rotterdamse Tarwewijk (1992).

(M) - modus

De maatregelen zijn aanvullend. Dit betekent dat hun effect moet worden afgezet ten opzichte van reeds bestaande factoren (zoals de gebouwde en sociale situatie). Hierdoor kan de effectiviteit van de maatregelen in sommige gevallen worden afgezwakt.

(V) - voorbehoud

Niet alle maatregelen worden ook in voldoende mate uitgevoerd; sommige personen kwijten zich niet van hun taak.
Ongerichte surveillance heeft nauwelijks effect.

Toelichting:

Deze argumentatie geldt zeker Wielborg (C). Nader onderzoek op dit punt is echter noodzakelijk.

2.4. niveau 4 (project-eenheid: woning)

AT401 (hang- en sluitwerk)

(G) - gegeven

Deugdelijk afgesloten openingen,
-ramen,
-deuren,
-lichtkoepels,
-ventilatioorosters,
-...

(C) - conclusie

inbraakpreventie voldoende.

(R) - rechtvaardiging

Als openingen in de woning zorgvuldig zijn afgesloten, moeten (potentiële) inbrekers (te) veel moeite doen om binnen te dringen.

(O) - ondersteuning

Diverse theorieën over psychologie en logistiek van categorieën inbrekers.

(M) - modus

Hang- en sluitwerk garandeert nooit maximale bescherming; preventie geldt doorgaans in een bepaalde mate.

(V) - voorbehoud

De deugdelijkheid van de afscherming gaat verloren op het moment dat de constructie niet goed wordt gemonteerd of onderhouden.

Toelichting:

De deugdelijkheid is vastgelegd in de normen NEN 5088 en 5089. In Duitsland geldt een zwaardere DIN-norm. In Frankrijk wordt de deugdelijkheid getest in een realistische context. Het idee hier achter is dat een sterk slot niets uithaalt in een zwakke sponning.

Er is een Europese standaard in voorbereiding. Naar verwachting combineert deze

nieuwe normering de Duitse deugdelijkheid met het Franse realisme.
Het is niet zeker of Wielborg aan de normering voldoet.

AT402 (circulatie)

(G) - gegeven

Doorgaande circulatie,

(C) - conclusie

inbraakpreventie vermindert.

(R) - rechtvaardiging

De inbreker heeft een vluchtweg nodig.

(O) - ondersteuning

Uit onderzoek blijkt dat inbrekers bij voorkeur aan de achterzijde van het pand binnendringen, maar heel vaak niet via dezelfde weg het pand weer verlaten.
Zie ook: diverse theorieën over psychologie en logistiek van categorieën inbrekers.

(M) - modus

Het hoeft niet altijd het geval te zijn. Soms bestaan er voor de inbreker (secundaire, of toevallige) redenen om van het geijkte patroon af te stappen.

(V) - voorbehoud

De (extra) vluchtweg als gevolg van doorgaande circulatie kan simpelweg niet bestaan, of uitkomen op een doodlopende ruimte in de omgeving, of uitmonden in ruimte ver boven maaiveld.

Toelichting:

In Wielborg geldt de begane grond als vluchtweg. De verdiepingen zijn minder gevoelig. De hal/entree/etc. is in feite in grote kortsluiting.

AT403 (elementen)

(G) - gegeven

Toegevoegde elementen,

-licht,

-geluid,

-(elektronische) hond,

-extra hang- en sluitwerk,

-elektrotechnische maatregelen,

-organisatorische maatregelen

-...

(C) - conclusie

inbraakpreventie verbeterd.

(R) - rechtvaardiging

Als openingen in de woning zorgvuldig zijn afgesloten en (direct en/of indirect) voorzien van toegevoegde elementen, dan worden (potentiële) inbrekers extra belemmerd om binnen te dringen.

(O) - ondersteuning

Diverse theorieën over psychologie en logistiek van categorieën inbrekers.

(M) - modus

Toegevoegde elementen garanderen nooit maximale bescherming; preventie geldt doorgaans in een bepaalde mate.

(V) - voorbehoud

De deugdelijkheid van de afscherming gaat verloren op het moment dat de toegevoegde elementen niet goed worden gemonteerd of onderhouden.

Toelichting:

De deugdelijkheid is vastgelegd in de normen NEN 5088 en 5089. In Duitsland geldt een zwaardere DIN-norm. In Frankrijk wordt de deugdelijkheid getest in een realistische context. Het idee hier achter is dat een sterk slot en toegevoegde elektronica (geluid, licht e.d.) niets uithalen in een zwakke context (bijvoorbeeld een bouwvallig huis).

Er is een Europese standaard in voorbereiding. Naar verwachting combineert deze nieuwe normering de Duitse deugdelijkheid met het Franse realisme.

Het is niet zeker of Wielborg aan de normering voldoet.

AT404 (installaties)

(G) - gegeven

Alarminstallatie,

-elektronisch,

-akoestisch,

-optisch,

-...

(C) - conclusie

inbraakpreventie verbetert.

(R) - rechtvaardiging

Inbrekers willen niet opvallen, of betrap worden.

(O) - ondersteuning

Diverse theorieën over psychologie en logistiek van categorieën inbrekers.

(M) - modus

Als niemand reageert (of te laat reageert) op het alarm dat gaat de effectiviteit van de installatie in belangrijke mate verloren.

(V) - voorbehoud

Het effect van het alarm gaat verloren op het moment dat de installatie niet goed wordt gemonteerd of onderhouden.

Toelichting:

Er zijn nog geen gegevens beschikbaar over een (eventuele) installatie in Wielborg. Nader onderzoek is noodzakelijk.

3. Argumentatie precedent 42: 'Gedempte Gracht'

Net als voor precedent 'Wielborg' volgt ook een beschrijving van het precedent met behulp van een reeks argument-eenheden. Tussen de AT's van beide precedenten bestaan zowel overlappingen als verschillen.

3.1. niveau 1 (context)

AT101 (sociale omgeving)

(G) - gegeven

Sociale samenstelling,

(C) - conclusie

niveau criminaliteit.

(R) - rechtvaardiging

Over het algemeen bestaat er een correspondentie/overeenstemming tussen de sociale samenstelling en het criminaliteitsniveau.

(O) - ondersteuning

Diverse criminologische theorieën ondersteunen de rechtvaardigende regel. De theorie van de 'Chicago School' vormt hiervan een klassiek voorbeeld; sociale samenstelling, stadsstructuur en criminaliteit worden in deze theorie met elkaar in verband gebracht.

(M) - modus

Niet altijd is er een volledige analogie tussen de gegeven sociale samenstelling van de omgeving enerzijds en de daadwerkelijke criminaliteit (of het gevoel van (on)veiligheid) anderzijds; tussen beide bestaan zeker geen mechanische, causale relaties.

(V) - voorbehoud

In sommige gevallen gaat de regel absoluut niet op. Bijvoorbeeld: als er sprake is van een gemeenschap met een lage maatschappelijke status, echter met hechte onderlinge verbanden en een sterke sociale controle. In dat geval hoeft men niet per se een relatief hoge criminaliteit te veronderstellen.

Toelichting:

Voor Gedempte Gracht gaat de conclusie zeker op. De context van het project is een grote mate verantwoordelijk voor het criminaliteitsniveau, zowel in objectieve als subjectieve zin. Er bestaat een analogie tussen het criminaliteitsniveau van Zaanstad-Centrum en het risiconiveau van Gedempte Gracht (C). Extra preventieve maatregelen kunnen het risico verkleinen (M).

AT102 (omgevingselementen)

(G) - gegeven

Bijzondere elementen langs/naar route locatie,
-horeca,
-jeugdhonk,
-school,
-verloederde woningbouw,
-...

(C) - conclusie

afnemende sociale veiligheid.

(R) - rechtvaardiging

Potentiële daders (afkomstig uit de omgevingselementen) moeten hun doel niet zonder al te veel moeite kunnen bereiken, en verlaten.

(O) - ondersteuning

Theorie over de logistiek van criminaliteit. Bovendien is uit interviews met (voormalige) inbrekers en autokrakers gebleken dat bij hun werk het inschatten van een vluchtweg een belangrijke factor vormt.

(M) - modus

De Gedempte Gracht als attractiepunt ligt wel op een directe, maar niettemin 'onhandige' route naar de locatie. Er zijn soms ook concurrerende (dat wil zeggen, wel 'handige') routes naar andere lokaties.

(V) - voorbehoud

De verbindingen tussen attractiepunt en locatie zijn als gevolg van externe factoren (werkzaamheden, overheidsbeleid e.d.) onbruikbaar.

Toelichting:

Deze argumenteenheid geldt voor nagenoeg elke vorm van criminaliteit met een ruimtelijke dimensie. Het is ook zeker relevant voor Gedempte Gracht. De openba-

re ruimte van de Gedempte Gracht functioneert als kortsluiting tussen het station enerzijds en het uitgaansgebied (Dam e.o.) anderzijds. Er is geen sprake van modificatie (M). Uitstraling van drugshandel, horeca (rondhangende jongeren), relatief veel fietsendiefstal zijn problemen die (ook in het verleden) aan de openbare ruimte van de gedempte Gracht kleven.

3.2. niveau 2 (object/project)

AT201a (functionele geleding)

(G) - gegeven

Zonering functionele ruimtes,
-circulatierruimte,
-verblijfsruimte,
-verkeersruimte,
-parkeren,
-voorzieningen (werken),
-...

(C) - conclusie

optimale conditie sociale veiligheid.

(R) - rechtvaardiging

Afzonderlijke zones zijn beter beheer- en controleerbaar.

(O) - ondersteuning

Onderzoek (b.v. Oscar Newman met zijn begrip 'defensible space') bevestigt dat zonering van openbare ruimte criminaliteitspreventie kan ondersteunen. Een kleinschalige opzet (zonering/geleding) prevaleert in dit opzicht boven een grootschalige functionele zonering.

(M) - modus

Een perfecte zonering blijkt in de praktijk bijna nooit te realiseren. Bovendien kan een ver doorgevoerde zonering strijdig zijn met elementaire functionele vereisten. Bovendien kan het beheer c.q. de veiligheid in kwalitatief opzicht verminderen als de verschillende zones ook bij verschillende partijen in eigendom zijn.

(V) - voorbehoud

Sociale factoren kunnen er toe leiden dat uiteindelijk toch criminaliteit de kop op steekt, of dat gebruikers zich, al dan niet terecht, onveilig voelen. En ook: een te ver doorgevoerde zonering kan leiden tot versnippering van beheer en controle.

Toelichting:

Gedempte Gracht is in feite een monofunctionele (nagenoeg alleen voetgangersgebied) en tegelijk krap gedimensioneerde (voorheen een relatief smalle straat)

ruimte. Zonering is nauwelijks aan de orde. En kan dan ook niet een werkelijke bijdrage vormen.

De ruimtelijk-functionele opzet van paviljoens en hun directe omgeving leidt tot versnippering van beheer en toezicht.

A205 (territoriale status)

(G) - gegeven

Eenduidige status,

-privé

-semi-privé

-openbaar

(C) - conclusie

optimale conditie sociale veiligheid.

(R) - rechtvaardiging

Als de status van een gebied eenduidig/duidelijk is dan is ook de verantwoordelijkheid voor dat gebied (d.i. conditie voor veiligheid) duidelijk.

(O) - ondersteuning

De rechtvaardiging is in overeenstemming met juridische theorieën over privaat en publiek territorium. De status van semi-privé (of semi-openbaar) is in juridische zin meestal te herleiden tot privaat of publiek.

De juridische theorieën hebben betrekking op de formele afdwinging van eigendom, beheer en verantwoordelijkheid. Praktisch geïnspireerde theorie (b.v. ten dienste van 'facility management') legt de nadruk bij functionele overwegingen (waaronder sociale veiligheid) bij het realiseren van een duidelijke status en een daarmee verbonden organisatie waarbinnen verantwoordelijkheid en beheer is vastgelegd en wordt afgedwongen.

(M) - modus

Status is slechts een factor; soms domineren andere aspecten en kan de sociale veiligheid alsnog onder druk komen te staan.

(V) - voorbehoud

Als de grenzen tussen de zones met verschillende status niet duidelijk is vormgegeven (en/of als zodanig wordt onderhouden) wordt het veiligheidseffect van een eenduidige status te niet gedaan.

Toelichting:

De status van de Gedempte Gracht is in principe duidelijk: namelijk openbare ruimte (C). Problemen ontstaan op de overgangszones van gracht naar (semi-openbare) winkelvoorzieningen (V). Met name De Rozenhofentree vormt hiervan een voorbeeld.

Inderdaad is de status voor wat betreft Gedempte Gracht slechts een factor (M). Met name de kwaliteit van formeel toezicht bepaalt het werkelijke

veiligheidsniveau.

AT208 (integratiewaarde)

(G) - gegeven

Hoge integratiewaarde,

(C) - conclusie

ongunstige condities sociale veiligheid.

(R) - rechtvaardiging

Een (openbare) ruimte die veel andere ruimtes (straten, stegen, plaza's, etc.) met elkaar verbindt, dat wil zeggen, integreert, is moeilijker controleerbaar en beheersbaar.

(O) - ondersteuning

Statistische berekeningen met betrekking tot voetgangerscirculatie in openbare ruimte tonen het verband aan tussen hoge integratiewaarde en statistische waarschijnlijkheid van concentratie van gebruikers.

In sociaal opzicht is stedelijke openbare ruimte heterogeen. Sociale controle werkt onvoldoende.

(M) - modes

De integratiewaarde staat voor een bepaalde mate van waarschijnlijkheid. Deze mate hoeft niet volledig te corresponderen met hetgeen er daadwerkelijk gebeurt. Niet alle gebruikers van het openbare domein hebben criminele intenties. Soms werkt sociale controle wel.

(V) - voorbehoud

Soms wordt de integratiewaarde te niet gedaan door bijvoorbeeld de aantrekkingswaarde van attractiepunten binnen en/of buiten de situatie.

Toelichting:

De Gedempte Gracht heeft een extreem hoge integratiewaarde. Het is een van de weinige, maar meteen ook de belangrijkste oost-west verbinding in een (historisch gegroeide) stedenbouwkundige structuur die tot op de dag van vandaag wordt bepaald door noord-zuid lopende (verkeers)lijnen.

De Gedempte Gracht is verder uniek, omdat de voetgangersstroom als gevolg van de hoge integratiewaarde ook nog eens op gang wordt gebracht door twee externe attractiepunten (oostelijk: uitgaansgebied (Dam e.o.); westelijk: Centraal Station). Er is nauwelijks een voorbehoud mogelijk (V).

De conclusie van deze argumentatie geldt dus in hoge mate voor de Gedempte Gracht (C). Het belang van doelmatige formele controle is evident.

AT209 (beheer)

(G) - gegeven

Doelmatige beheer,

(C) - conclusie

gunstige condities sociale veiligheid.

(R) - rechtvaardiging

Beheer maakt het mogelijk de veiligheid in doorgaans anonieme openbare ruimte af te dwingen.

(O) - ondersteuning

Uit onderzoek blijkt dat sociale controle, in het algemeen informeel (toe)zicht, alleen dan werkt als degenen die informeel controleren dan wel toezien, zich daadwerkelijk met het territorium verbonden weten, of zich er verantwoordelijk voor voelen. In een openbare ruimte is dit heel vaak niet het geval. Als men al wat ziet, dan verbindt men hieraan geen handelen. De anonieme gebruiker van het openbare stadsdomein blijft over het algemeen slechts toekijken. Alleen formeel beheer (politie, stadswachten, etc.) heeft een kans van slagen.

(M) - modes

Formeel beheer is heel vaak niet voor 100% werkzaam. De capaciteit van het beheer (qua tijd en ruimte) blijkt meestal beperkt. Ook de kwaliteit van het beheer kan onvoldoende zijn, bijvoorbeeld ongericht surveilleren.

(V) - voorbehoud

Soms wordt het beheer op een bepaalde tijd en/of een bepaalde plaats uitgeschakeld.

Toelichting:

De conclusie van deze argumentatie geldt in hoge mate voor de Gedempte Gracht (C). Doelmatige formele controle is wellicht de enige betrouwbare manier om de Gedempte Gracht veilig te maken. Garantie van de kwaliteit van dat beheer is met het oog op daadwerkelijke effectiviteit ((M/V) een essentieel detail.

3.3. niveau 3 (project-onderdeel)

AT301 (relaties)

(G) - gegeven

Optimale zichtbaarheid,

(C) - conclusie

optimale condities sociale veiligheid.

(R) - rechtvaardiging

- a) Criminelen willen niet graag gezien worden;
- b) Gezien worden vergroot het gevoel van veiligheid bij gebruikers, bewoners, etc..

(O) - ondersteuning

De theorie van het panopticum vormt historisch gezien een theoretische basis voor beide elementen van de rechtvaardiging.

Diverse theorieën van psychologische origine werken aspecten verder uit. In het algemeen betreft het varianten op theorieën over de psychologie van de ruimtelijke beleving.

(M) - modus

De preventieve werking van zicht (controle) is soms betrekkelijk.

(V) - voorbehoud

Als het zicht c.q. de constatering zonder vervolg, dat wil zeggen zonder actie blijft dan is de veiligheid slechts suggestie.

Soms wordt uitsluitend de suggestie van zicht gewekt (camera's gekoppeld aan onbekeken monitoren, cabines zonder personeel e.d.).

Toelichting:

Gedempte Gracht scoort slecht (C). Zichtlijnen worden door de paviljoens, en steegstructuur van de omgeving, telkens onderbroken.

AT302 (relaties)

(G) - gegeven

Fysieke relatie (tussen functionele en/of ruimtelijke eenheden/onderdelen),

(C) - conclusie

sociale veiligheid verminderd.

(R) - rechtvaardiging

Een toenemend aantal fysieke relaties vermindert de overzichtelijkheid, alsmede controleerbaarheid (en daarmee beheerbaarheid) van een ruimtelijk complex, maar vermeerdert het aantal mogelijke vluchtwegen voor de (potentiële) dader.

(O) - ondersteuning

Het aspect van vluchtwegen wordt gedragen door uiteenlopend onderzoek naar het gedrag van inbrekers. De logistiek en psychologie van verschillende categorieën criminelen is wat dit betreft in kaart gebracht. (onderzoek naar Modus Operandi van woninginbrekers, 1992)

Voor nagenoeg elke vorm van ruimte-gerelateerde criminaliteit speelt de aanwezigheid van vluchtwegen een prominente rol.

Het aspect van overzichtelijkheid valt goed af te lezen aan zowel klassieke als

hedendaagse gevangenisontwerpen.

(M) - modus

Niet alle fysieke relatie zijn even belangrijk; ze dragen niet alle in dezelfde mate bij het realiseren van gunstige condities voor sociale veiligheid.

(V) - voorbehoud

Het kan voorkomen dat de relatie niet relevant blijkt voor het veiligheidsaspect dat in het geding is.

Toelichting:

Conclusie gaat ook op voor Gedempte Gracht (C).

AT303 (materiaalgebruik)

(G) - gegeven

Toepassing van bestendige materialen,

(C) - conclusie

mogelijkheden voor gevoel van veiligheid maximaal.

(R) - rechtvaardiging

Als de ruimtelijke omgeving er verzorgd uitziet kunnen gebruikers van die omgeving zich op hun gemak voelen.

(O) - ondersteuning

De sociale veiligheid is ermee gediend als voorwaarden (met name bestendigheid van de toegepaste materialen) worden geschapen, waardoor het gebouw en de omgeving er verzorgd blijven uitzien.

De veiligheid komt in gevaar als de staat van een bouwwerk verslechtert; het gehele complex kan zo in een negatieve spiraal terecht komen. Dit mechanisme is samengevat in de theorie van de neergaande spiraal (Priemus, 1991).

(M) - modus

Bestendigheid is slechts een aspect. De werking ervan is niet altijd volledig.

(V) - voorbehoud

De bestendige materialen zijn toegepast in irrelevante onderdelen van het gebouw of de omgeving (vanuit het oogpunt van sociale veiligheid).

Soms lokt (al te) bestendig materiaalgebruik juist vandalisme uit.

Toelichting:

Onbestendige materialen kunnen het verval bespoedigen.

Overigens kunnen juist heel kwetsbare materialen een met vandaalbestendig mate-

riaal vergelijkbaar effect sorteren. Bijvoorbeeld: glas-in-lood in een gemeenschappelijk portiek, of in de gemeenschappelijke ruimte van een school.

Toelichting:

Deze argumentatie geldt zeker Gedempte Gracht (C). Nader onderzoek op dit punt is echter noodzakelijk.

AT304 (verlichting)

(G) - gegeven

Plekverlichting,
bij:

- (gemeenschappelijke) entree,
- binnenterrein (hof),
- plek in de openbare ruimte,
- ...

(C) - conclusie

optimale conditie sociale veiligheid.

(R) - rechtvaardiging

- a) Criminelen willen niet graag gezien worden;
- b) Gezien worden vergroot het gevoel van veiligheid (bij gebruikers, bewoners, etc.).

(O) - ondersteuning

De theorie van het panopticum vormt historisch gezien een theoretische basis voor beide elementen van de rechtvaardiging.

Diverse theorieën van psychologische origine werken aspecten verder uit. In het algemeen betreft het varianten op theorieën over de psychologie van de ruimtelijke beleving.

Voor wat betreft de verlichting worden deze theorieën in technische zin verder uitgewerkt. Hierbij gaat om zowel lichtkwantiteit, als -kwaliteit.

(M) - modus

De preventieve werking van zicht/controle door goede verlichting is betrekkelijk. Een verkeerde kwaliteit van het licht (kleur, felheid e.d.) kan het positieve (gevoels)effect weer (gedeeltelijk) ongedaan maken.

(V) - voorbehoud

Als het zicht c.q. de constatering zonder vervolg, dat wil zeggen zonder actie blijft dan is de veiligheid slechts suggestie.

De effecten van licht zijn vooral psychologisch; als een ruimte goed verlicht is, wil dit nog niet zeggen dat er ook iemand aanwezig is om te kijken c.q. te controleren.

Toelichting:

Dit geldt zeker Gedempte Gracht (C). Nader onderzoek op dit punt is noodzakelijk.

AT305 (organisatie)

(G) - gegeven

Aanvullende organisatorische maatregelen,
-conciërge,
-buurtbeheerder,
-vrijgestelde bewoner,
-veiligheidswinkel,
-...

(C) - conclusie

versterking condities sociale veiligheid.

(R) - rechtvaardiging

Direct, functioneel toezicht garandeert (in grote mate) een adequaat beheer c.q. gunstige condities voor sociale veiligheid (zie ook AT301).

(O) - ondersteuning

De praktijk waarin aanvullende organisatorische maatregelen zijn uitgevoerd, ondersteunt de veronderstelling dat dergelijke maatregelen de sociale veiligheid daadwerkelijk helpen bevorderen.
Een voorbeeld in dit verband vormt de praktijk rondom het veiligheidsplan voor de Rotterdamse Tarwewijk (1992).

(M) - modus

De maatregelen zijn aanvullend. Dit betekent dat hun effect moet worden afgezet ten opzichte van reeds bestaande factoren (zoals de gebouwde en sociale situatie). Hierdoor kan de effectiviteit van de maatregelen in sommige gevallen worden afgezwakt.

(V) - voorbehoud

Niet alle maatregelen worden ook in voldoende mate uitgevoerd; sommige personen kwijten zich niet van hun taak.
Ongerichte surveillance heeft nauwelijks effect.

Toelichting:

Deze argumentatie geldt zeker Gedempte Gracht (C). Nader onderzoek op dit punt is echter noodzakelijk.

3.4. niveau 4 (project-eenheid: objecten en straatmeubilair)

AT401a (hang- en sluitwerk; winkels en paviljoens)

(G) - gegeven

Deugdelijk afgesloten openingen,

- ramen,
- deuren,
- interne rolluiken,
- relatief kleine etalages,
- ventilatioorosters,
- ...

(C) - conclusie

inbraakpreventie voldoende.

(R) - rechtvaardiging

Als openingen in de woning zorgvuldig zijn afgesloten, moeten (potentiële) inbrekers (te) veel moeite doen om binnen te dringen.

(O) - ondersteuning

Diverse theorieën over psychologie en logistiek van categorieën inbrekers.

(M) - modus

Hang- en sluitwerk garandeert nooit maximale bescherming; preventie geldt doorgaans in een bepaalde mate.

(V) - voorbehoud

De deugdelijkheid van de afscherming gaat verloren op het moment dat de constructie niet goed wordt gemonteerd of onderhouden.

Toelichting:

De deugdelijkheid is vastgelegd in de normen NEN 5088 en 5089. In Duitsland geldt een zwaardere DIN-norm. In Frankrijk wordt de deugdelijkheid getest in een realistische context. Het idee hier achter is dat een sterk slot niets uithaalt in een zwakke sponning.

Er is een Europese standaard in voorbereiding. Naar verwachting combineert deze nieuwe normering de Duitse deugdelijkheid met het Franse realisme.

Het is niet zeker of Gedempte Gracht aan de normering voldoet. Hetzelfde geldt voor de gebruikte rolluiken.

AT402 (circulatie)

(G) - gegeven

Doorgaande circulatie,

(C) - conclusie

inbraakpreventie vermindert.

(R) - rechtvaardiging

De inbreker heeft een vluchtweg nodig.

(O) - ondersteuning

Uit onderzoek blijkt dat inbrekers bij voorkeur aan de achterzijde van het pand binnendringen, maar heel vaak niet via dezelfde weg het pand weer verlaten.
Zie ook: diverse theorieën over psychologie en logistiek van categorieën inbrekers.

(M) - modus

Het hoeft niet altijd het geval te zijn. Soms bestaan er voor de inbreker (secundaire, of toevallige) redenen om van het geijkte patroon af te stappen.

(V) - voorbehoud

De (extra) vluchtweg als gevolg van doorgaande circulatie kan simpelweg niet bestaan, of uitkomen op een doodlopende ruimte in de omgeving, of uitmonden in ruimte ver boven maaiveld.

Toelichting:

In de paviljoens Gedempte Gracht functioneert een doorgaande circulatie (klein grondoppervlakte in combinatie met glazen gevels op alle vier de zijden) als een perfecte vluchtweg. De winkels zijn minder gevoelig, maar kennen veelal wel een achterontsluiting.

AT403 (elementen)

(G) - gegeven

Toegevoegde elementen,
-licht,
-geluid,
-(elektronische) hond,
-extra hang- en sluitwerk,
-elektrotechnische maatregelen,
-organisatorische maatregelen
-...

(C) - conclusie

inbraakpreventie verbeterd.

(R) - rechtvaardiging

Als openingen in de woning zorgvuldig zijn afgesloten en (direct en/of indirect) voorzien van toegevoegde elementen, dan worden (potentiële) inbrekers extra belemmerd om binnen te dringen.

(O) - ondersteuning

Diverse theorieën over psychologie en logistiek van categorieën inbrekers.

(M) - modus

Toegevoegde elementen garanderen nooit maximale bescherming; preventie geldt doorgaans in een bepaalde mate.

(V) - voorbehoud

De deugdelijkheid van de afscherming gaat verloren op het moment dat de toegevoegde elementen niet goed worden gemonteerd of onderhouden.

Toelichting:

De deugdelijkheid is vastgelegd in de normen NEN 5088 en 5089. In Duitsland geldt een zwaardere DIN-norm. In Frankrijk wordt de deugdelijkheid getest in een realistische context. Het idee hier achter is dat een sterk slot en toegevoegde elektronica (geluid, licht e.d.) niets uithalen in een zwakke context (bijvoorbeeld een bouwvallig huis).

Er is een Europese standaard in voorbereiding. Naar verwachting combineert deze nieuwe normering de Duitse deugdelijkheid met het Franse realisme.

Het is niet zeker of de paviljoens en winkels van de Gedempte Gracht aan de normering voldoen.

AT404 (installaties)

(G) - gegeven

Alarminstallatie,
-elektronisch,
-akoestisch,
-optisch,
-...

(C) - conclusie

inbraakpreventie verbetert.

(R) - rechtvaardiging

Inbrekers willen niet opvallen, of betrappt worden.

(O) - ondersteuning

Diverse theorieën over psychologie en logistiek van categorieën inbrekers.

(M) - modus

Als niemand reageert (of te laat reageert) op het alarm dat gaat de effectiviteit van de installatie in belangrijke mate verloren.

(V) - voorbehoud

Het effect van het alarm gaat verloren op het moment dat de installatie niet goed wordt gemonteerd of onderhouden.

Toelichting:

Er zijn nog geen gegevens beschikbaar over de kwaliteit van installaties in de paviljoens en winkels van de Gedempte Gracht. Nader onderzoek is noodzakelijk.